

Domstolsstyrelsen

Domstolsstyrelsen
St. Kongensgade 1-3
1264 København K.
Tlf. 70 10 33 22
Fax 70 10 44 55
post@domstolsstyrelsen.dk
CVR nr. 21-65-95-09

Sagsbeh. GSI
J.nr. 7199-2006-8

Den 22. april 2008

Notat

om

adfærd og personlig fremtræden ved Danmarks Domstole

1 Kravene til adfærd og personlig fremtræden

Decorumkrav og forventning til personlig fremtræden for både jurister og kontorphonale fremgår af Domstolsstyrelsens personaleadministrative vejledning, kapitel 1, hvori det hedder:

”Det er styrelsens generelle opfattelse, at der som følge af domstolenes særlige funktion og karakteren af medarbejdernes arbejdsopgaver kan og bør stilles særlige krav i forbindelse med og under ansættelsen ved domstolene. Medarbejdere ved domstolene, der har publikumskontakt, og medarbejdere, der træffer afgørelse i retten, skal signalere en respekt for retssystemet og de værdier, der gælder overordnet set for Danmarks Domstole.

Der er ikke fastsat en egentlig beklædningspolitik for Danmarks Domstole, og det vil derfor være den lokale ledelse, der skal sikre, at det i forbindelse med ansættelsen og i ansættelsesforløbet er klart for de ansatte, hvilke krav og forventninger til personlig fremtræden, der stilles til ansatte generelt ved Danmarks Domstole og ved den lokale domstol.

Som fælles retningslinje gælder det, at der ikke er noget til hinder for, at ansatte ved Danmarks Domstole kan bære tørklæde, turban eller lignende hovedbeklædning af religiøse eller kulturelle grunde, så længe ansigtet ikke er tildækket. Hensynet bag kravet om, at ansigtet er synligt er, at brugere af retten skal kunne se, hvem der behandler eller har indsigt i den pågældendes sag.

Alle ansatte ved Danmarks Domstole skal være bekendt med, at de med adfærd og personlige fremtræden, herunder beklædning skal sikre en værdig myndighedsudøvelse. Særligt for de, der træffer afgørelse i retten, gælder, at han eller hun med sin fremtræden i retten må sikre, at retten fremstår værdig, uafhængig og upartisk.

Decorumkravet, der retter sig mod den enkeltes adfærd generelt, gælder for alle ansatte ved Danmarks Domstole, herunder også personer i jobtræning og virksomhedspraktik. Decorumkravet er formuleret i tjenestemandslovens § 10, hvorefter

”Tjenestemanden skal samvittighedsfuldt overholde de regler, der gælder for hans stilling, og såvel i som uden for tjenesten vise sig værdig til den agtelse og tillid, som stillingen kræver”.

Det skal bemærkes, at decorumkravet efter praksis gælder for såvel tjenestemænd som overenskomstansatte.

Der er som følge af domstolenes særlige funktion som uafhængig myndighedsudøver også i denne sammenhæng særlige krav til alle ansatte ved domstolene, som gælder såvel i arbejdstiden som udenfor.”

2 Fastsættelsen af kravene i Personaleadministrativ vejledning

Beslutningen om at indsætte det citerede afsnit om decorumkrav og forventning til personlig fremtræden i Domstolsstyrelsens personaleadministrative vejledning blev truffet af Domstolsstyrelsens bestyrelse på et møde den 18. december 2007.

Spørgsmålet var taget op på baggrund af, at man i forbindelse med ansættelse af dommerfuldmægtige og teknisk og administrativt personale måtte forvente ansøgere, der bar hovedbeklædning af religiøse eller kulturelle grunde.

I forbindelse med besvarelse af et spørgsmål i Folketinget (S 5353) blev Justitsministeriet ved brev af 18. juli 2007 orienteret om, at styrelsen undersøgte mulighederne for at fastsætte fælles retningslinier for beklædning for ansatte ved domstolene, og Justitsministeriet meddelte dette til Folketinget den 20. juli 2007.

Domstolsstyrelsen forelagde sit forslag til retningslinier på et møde den 13. november 2007 i Ledelsesforum, hvor præsidenterne for alle byretterne og for begge landsretterne var til stede. Der var ikke bemærkninger til substansen, og den endelige formulering blev herefter den 23. november 2007 sendt i høring hos præsidenterne for alle retterne, hvilket ikke gav anledning til bemærkninger.

Forslaget blev endvidere drøftet i domstolenes hovedsamarbejdsudvalg den 11. december 2007, hvor det heller ikke gav anledning til bemærkninger.

På mødet den 18. december 2007 blev forslaget enstemmigt vedtaget i Domstolsstyrelsens bestyrelse, der består af en højesteretsdommer, to landsdommere, to byretsdommere, en repræsentant for det øvrige juridiske personale ved domstolene, to repræsentanter for det administrative personale ved domstolene, en advokat og to medlemmer med særlig ledelsesmæssig og samfundsmæssig indsigt. Det er styrelsens opfattelse, at forslaget er i overensstemmelse med den hidtil gældende retstilstand.

Ved brev af 3. januar 2008 orienterede Domstolsstyrelsen Justitsministeriet om beslutningen og om, at der på plenarmøder i begge landsretter havde været tilslutning til, at det forhold, at en lægdommer bærer hovedbeklædning i form af tørklæde eller lignende, ikke i sig selv vil give anledning til påtale, medmindre der er tale om beklædning, der slører den pågældendes identitet.

Domstolsstyrelsen er en administrativ myndighed, der har til opgave at varetage domstolenes bevillingsmæssige og administrative forhold. Domstolsstyrelsen kan ikke gribe ind i konkrete sager ved retterne eller retternes sagsbehandling i øvrigt. Som det fremgår af det foranstående, har retterne imidlertid ikke haft bemærkninger til retningslinierne i personaleadministrativ vejledning.

Domstolsstyrelsen er en selvstændig statsinstitution, som justitsministeren ikke har nogen instruktionsbeføjelser overfor, og hvis afgørelser ikke kan påklages til justitsministeren. Som det fremgår af det foranstående, er Justitsministeriet imidlertid blevet orienteret også om de endelige retningslinier.

3 Respekten for retssystemet og de overordnede værdier og kravene til adfærd og personlig fremtræden

Det fremgår af retningslinierne i personaleadministrativ vejledning, at medarbejdere ved domstolene skal signalere respekt for retssystemet og de værdier, der gælder overordnet set for Danmarks Domstole. Disse værdier omfatter åbenhed, dialog og samarbejde. Endvidere skal medarbejderne med deres adfærd og personlige fremtræden, herunder beklædning, sikre en værdig myndighedsudøvelse. De, der træffer afgørelse i retten, skal med deres fremtræden i retten sikre, at retten fremstår værdig, uafhængig og upartisk.

Bemærkningerne i personaleadministrativ vejledning om, at der ikke er noget til hinder for at bære tørklæde eller lignende hovedbeklædning af religiøse eller kulturelle grunde, skal ses i lyset af de nævnte grundlæggende principper. En persons tilhørsforhold til en bestemt trosretning afskærer ikke den pågældende fra at beklæde retten som dommer, heller ikke selv om den pågældende offentligt har tilkendegivet sin tro. Det forhold, at en kvinde af religiøse eller kulturelle grunde bærer hovedtørklæde i retten kan ikke i almindelighed anses for en fremtræden, der er strid med kravet om at fremstå værdigt, uafhængigt og upartisk. Men bæres tørklædet som led i et ønske om at udtrykke grundlæggende uenighed i den måde, vores retssystem fungerer på, vil det – som anført af justitsministeren i et svar den 28. juni 2007 til Folketinget (S 4905) – være uforenelig med hvervet som dommer. Herudover kan der i enkelte sager være spørgsmål om inhabilitet, se nedenfor punkt 4.

Dommerfuldmægtige ved domstolene ansættes af Domstolsstyrelsen. Under ansættelsessamtaler til stillinger som dommerfuldmægtig vil der generelt bliver stillet spørgsmål til ansøgerens forventning til stillingen som dommerfuldmægtig, herunder om den pågældende har forståelse for domstolenes rolle, den pågældendes egen rolle og respekt for den demokratiske proces. Det er således en fast bestanddel af ansættelsessamtalerne, at det afdækkes, om ansøgeren kan træffe afgørelser efter gældende dansk lov uanset egne holdninger til lovgivningen på det relevante område. Såfremt en ansøger bærer tørklæde, vil der således være anledning til en nærmere drøftelse om årsagen til og formålet med dette, og om loyaliteten

over for de grundlæggende principper, og det må i lyset heraf vurderes, om ansøgeren kan forventes at leve op til de grundlæggende principper og krav. Under ansættelsen foretages vurderingen af, om dette er tilfældet af præsidenten for den ret, hvor den pågældende er ansat. Afgørelse om at afskedige en dommerfuldmægtig træffes af Den særlige Klagereet under en sag, der indbringes af Domstolsstyrelsen.

Dommere udnævnes efter indstilling fra Dommerudnævnelsesrådet, der må forventes i forbindelse med indstillingen at foretage en vurdering af en ansøger, der bærer tørklæde, svarende til den, Domstolsstyrelsen foretager ved ansættelse af en dommerfuldmægtig. Det bemærkes, at Dommerudnævnelsesrådet er et uafhængigt råd, som Domstolsstyrelsen ikke har instruktionsbeføjelser overfor. Det bemærkes videre, at det som udgangspunkt er en forudsætning for at blive udnævnt til byretsdommer, landsdommer eller dommer i Sø- og Handelsretten, at den pågældendes egnethed som dommer har været bedømt i landsretten. Egnethedsvurderingen omfatter ikke kun den pågældendes juridiske kvalifikationer, men også den pågældendes personlige kvalifikationer som dommer. Egnethedsvurderingen gennemføres i forbindelse med, at den pågældende er konstitueret som landsdommer i ni måneder. I disse ni måneder fungerer den pågældende som dommer i landsretten sammen med to udnævnte landsdommere. Ved afslutningen af forløbet afgiver landsrettens præsident en udtalelse om den pågældendes egnethed som dommer på grundlag af bidrag fra de udnævnte landsdommere, den pågældende har arbejdet sammen med.

Under en dommers ansættelse er det præsidenten for den ret, hvor dommeren er ansat, der vurderer om decorumkravet og forventningen til personlig fremtræden opfyldes. Afsættelse af en dommer kan dog kun ske ved dom af Den Særlige Klagereet. Sag herom kan indbringes af enhver, der anser sig krænket ved utilbørligt eller usømmeligt forhold fra en dommers side. Justitsministeren kan endvidere anmode rigsadvokaten om at indbringe en sag, hvis ministeren finder, at en dommer må antages at have gjort sig skyldig i et forhold, der må svække eller gøre dommeren uværdig til den agtelse og tillid, som dommerhvervet forudsætter.

Teknisk og administrativt personale ved den enkelte ret ansættes af rettens ledelse, der i forbindelse hermed forventes at vurdere, om den pågældende vil leve op til de grundlæggende principper og krav, og at gøre det klart, hvilke decorumkrav og forventninger til personlig fremtræden der stilles. Også under ansættelsen foretages vurderingen af den enkelte rets ledelse. Det bemærkes, at retningslinierne for adfærd og personlig fremtræden alene er af vejledende karakter, men dog må forventes fulgt.

Under de enkelte retshandlinger i en sag er det den dommer, der leder retsforhandlingen, der vurderer, om decorumkravet og forventningen til personlig fremtræden er opfyldt.

4 Inhabilitet

En part i en retssag, der mener, der foreligger omstændigheder, der er egnede til at rejse tvivl om en dommers fuldstændige upartiskhed, kan under retssagen gøre gældende, at dommeren er inhabil. Afgørelse om en dommers habilitet træffes ved en kendelse, der som udgangspunkt kan indbringes for en højere instans ved kære. Afgørelsen er således en konkret judiciel afgørelse, som retningslinierne i personaleadministrativ vejledning ikke angår.